

ANTON BRUCKNER

Symphony no. 8

Netherlands Radio Philharmonic Orchestra

Jaap van Zweden

ANTON BRUCKNER

Symphony no. 8

Netherlands Radio Philharmonic Orchestra

Jaap van Zweden

ANTON BRUCKNER (1824-1896)
Symphony no. 8 in c minor (1890)

CD 1

[1] Allegro moderato

16:02

[2] Scherzo (Allegro moderato)

14:36

total time 30:40

CD 2

[3] Adagio (Feierlich langsam, doch nicht schleppend)

27:52

[4] Finale (Feierlich, nicht schnell)

20:54

total time 48:48

Bruckner - Symphony no. 8

Despite the big differences between them, there is a certain kinship between Bruckner's 'official' nine symphonies (the ones he decided to call 'valid'): the broadly expansive themes with their lengthy build-up of tension and the expectant tremolo of the strings (first introduced by Beethoven in his *Ninth Symphony*) at the beginning, from which the main theme wells up. Bruckner often gives the singsong, sometimes distinctly lyrical second theme a contrapuntal second voice. The third theme, on the other hand, is often monolithic, full of clenched energy, that bursts out in unison and goes on to develop a huge rhythmic force. Then there are the long drawn-out Adagios with their heavenly cantilenas and the starkly contrasting, waggish Scherzos, almost smelling of earth. They are all just as characteristic of Bruckner's compositions as the broadness of

the codas in the outer movements, introduced by a soft roll of the timpani. But despite the similarities, all his symphonies are fundamentally and completely different and are certainly not interchangeable. This can be said of each of the movements separately and of the entire work.

The first notations for the *Eighth Symphony* date from 1884, but the work was not completed until three years later, in 1887. With a duration of around eighty minutes, the Eighth follows in the footsteps of the Fifth, which was composed exactly ten years earlier (with its shining choral themes and fanfares, sometimes referred to as the 'Church of Faith' symphony). The colossal nature of the Eighth is underscored by the enhanced orchestral strength: eight horns, four tubas and at least one harp, but preferably three.

On 4 September 1887, his 60th birthday, the composer wrote to 'Hofkapellmeister' Hermann Levi in Munich: "Hallelujah, the Eighth is finished at last and my 'artistic father' must be the first one to hear this." A fortnight later the score followed from St. Florian, in the hope that the celebrated conductor would perform the work in Munich: "May it find mercy", Bruckner wrote.

Unfortunately, it did not. Levi must have concluded very soon after receiving it that the colossal work was beyond his scope, because on 30 September he wrote a letter to his Austrian colleague Josef Schalk saying that he lacked the courage to perform the symphony, and asked Schalk if he would be so good as to 'cautiously' inform the composer of this. Levi's criticism of the work was harsh: he found the instrumentation 'impossible', the similarities to the

Seventh were 'shocking', the structure of the work was 'stereotypical'. Although Levi greatly admired the 'grandiose' beginning of the opening movement, there his approbation ended: the rest, including the entire finale, was a 'closed book' for him. On 18 October Schalk reported that the composer had taken Levi's robust criticism very badly, so much so that Bruckner was on the verge of a nervous breakdown. Levi's harsh judgment had struck Bruckner deep in his heart, surely in the light of the success of the *Seventh Symphony*, first performed by Levi in Munich on 10 March 1885.

But Bruckner seemed to recover quickly from this blow, because on 20 October he wrote back to Levi to say that he had decided to completely revise the symphony. Notations in the manuscript show how long and hard Bruckner worked

on the second version in 1889 and 1890: first the Adagio, then the finale, then the Scherzo and finally the first movement. During that same period, Bruckner revised his *Third Symphony* and prepared the printed edition of the Fourth. The unfortunate result was that the work he had just begun on the Ninth had to be set aside, and the finale of this magnificent work has remained unfinished.

The differences between the two versions range from minor alterations in the instrumentation to complete adaptations (the entire Trio and parts of the Adagio), including some fairly drastic shortening, mostly in the finale. The Austrian Emperor Franz Joseph I, to whom the symphony is dedicated, paid the printing costs.

Levi was an authority, so naturally his rejection had a negative effect on Bruckner's self-confidence as

a composer. Although at the age of 30 he already knew more about harmony and counterpoint than his teachers, including Otto Kitzler and Simon Sechter, Bruckner still went on asking them for new harmony assignments, some of which have been preserved in the Viennese archives. And Bruckner undoubtedly struggled through Sechter's three-volume *Grundsätze der musikalischen Komposition* from beginning to end, but not without having added his own comments – which were not always complimentary – on nearly every page.

Doubt or not, Bruckner managed to summon the creative discipline and professionalism not only to subject his Eighth to a major overhaul but also – strangely enough – to put forward a second 'Fassung' that was even more concise and more sharply delineated. Perhaps reluctantly, perhaps even

gnashing his teeth, he will have cut it back, as at the end of the opening movement, where the thirty measures of triple and grandiose fortissimo in C major were replaced by the simplest conceivable melodic and rhythmic material, but now nearly whispered in triple pianissimo.

We will never know exactly why Bruckner decided to make all these sweeping changes, but 'good advice' from his 'good friends', such as Ferdinand Loewe and Josef Schalk, certainly played an important if not decisive role.

According to many critics, Bruckner's lengthy revision produced a not always convincing synthesis between the existing and the new material. Leopold Nowak would later say that the second version was an anachronism, especially the *Adagio*. But the question that then arises is whether

there would even be a second version if Levi had embraced the work in September 1887. We will never know. The fact that the Fifth, Sixth and Seventh Symphonies escaped the revision may say something in this context, but not everything.

On 18 December 1892 it was Hans Richter and the Wiener Philharmoniker who premiered the second version of Bruckner's Eighth Symphony in the Golden Hall of the Viennese Musikverein, with in the director's loge musicians such as Johannes Brahms (who did not much care for Bruckner's 'gigantic snakes of symphonies'). Also in the concert hall was Hugo Wolf, whose enthusiasm knew practically no bounds. For instance, he wrote that the first movement was 'overwhelming' and simply overshadowed any conceivable criticism. For him it was certain: this was the 'total victory of light over

darkness'. And the audience? Wolf:
"[...] when the last sounds had died
out, a storm of enthusiasm burst
forth with elementary force. In short,
it was a triumph worthy of a Roman
emperor." The Viennese critic and
anti-Wagnerian Eduard Hanslick,
an important mainstay of Viennese
musical life, was a good deal less
enthusiastic: with a vitriolic pen, he
called it a 'confused caterwauling'
and a 'pathetic fabrication'. In the face
of such criticism, Bruckner had little
else to say in his quaint native dialect
than: "But I have done nothing wrong.
Just let me compose!"

Aart van der Wal

Translation: John Lydon, Muse Translations

Jaap van Zweden

Amsterdam-born Jaap van Zweden has risen rapidly in little more than a decade to become one of today's most sought-after conductors. He has been Music Director of the Dallas Symphony Orchestra since 2008, and is also Honorary Chief Conductor of the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra and Radio Chamber Philharmonic (having been Chief Conductor from 2005-2011). In January 2012 he was announced as Music Director Designate of the Hong Kong Philharmonic Orchestra, where he will take up the post of Music Director in September 2012, for an initial contract of four years. Appointed at nineteen as the youngest concertmaster ever of the Royal Concertgebouw Orchestra, he began his conducting career in 1995 and held the positions of Chief Conductor of the Netherlands Symphony Orchestra (1996-2000),

Chief Conductor of The Hague Philharmonic (2000-2005), and Chief Conductor of the Royal Flemish Philharmonic Orchestra (2008-2011). In November 2011 Jaap van Zweden was named as the recipient of Musical America's Conductor of the Year Award 2012 in recognition of his critically acclaimed work as Music Director of the Dallas Symphony Orchestra and as a guest conductor with the most prestigious US orchestras.

Jaap van Zweden has appeared as guest conductor with many prestigious orchestras across the globe, including the Chicago Symphony, Cleveland and Philadelphia Orchestras, the Munich Philharmonic, WDR Symphony Orchestra Cologne, Orchestre National de France, Oslo Philharmonic, Royal Concertgebouw Orchestra and London Philharmonic Orchestra. Aside from an extensive

symphonic repertoire, opera also plays an important part in van Zweden's career. He has conducted *La Traviata* and *Fidelio* with the National Reisopera, *Madama Butterfly* at the Netherlands Opera, and concert performances of Verdi's *Otello*, Barber's *Vanessa* and Wagner's *Lohengrin*, *Die Meistersinger von Nürnberg* and *Parsifal* at the Concertgebouw with the Netherlands Radio Philharmonic and the Netherlands Radio Choir.

Recent highlights have included highly acclaimed debuts with the Tonhalle-Orchester Zurich and the Boston Symphony (at the Tanglewood Festival) and his BBC Proms debut conducting the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra in Bruckner's *Eighth symphony*. Highlights of the 2011/12 season and beyond will include subscription debuts with the New York Philharmonic, Boston

Symphony, and return visits to the Orchestre National de France, Philadelphia Orchestra, the Chicago and St Louis Symphony Orchestras, and the Rotterdam Philharmonic, Monte Carlo Philharmonic and London Philharmonic Orchestras.

Jaap van Zweden has made numerous acclaimed recordings which include Stravinsky's *Rite of Spring* and *Petrushka*, and the complete Beethoven and Brahms symphonies. He is currently recording the cycle of Bruckner symphonies with the Netherlands Radio Philharmonic for Octavia and Challenge Records International, with symphonies 2, 4, 5, 7 and 9 already released to great critical acclaim. He has recorded Mahler's Symphony no. 5 with the London Philharmonic, and his highly acclaimed performances of *Lohengrin*, *Die Meistersinger* and *Parsifal* are also available on CD/DVD. For the

Dallas Symphony's own record label he has released the symphonies of Tchaikovsky (Nos. 4 and 5) and Beethoven (5 and 7). In August 2010 he recorded Mozart Piano Concertos with the Philharmonia Orchestra and David Fray.

Netherlands Radio Philharmonic Orchestra

The Netherlands Radio Philharmonic Orchestra worked with the world's foremost guest conductors, including Leopold Stokowsky, Kirill Kondrashin, Antal Doráti, Riccardo Muti, Kurt Masur, Mariss Jansons, Michael Tilson Thomas, Gennady Rozhdestvensky and Valery Gergiev. World premieres and Dutch premieres of works by among others Koechlin, Martin, Franssens, Koolmees, Padding, Francesconi, Janáček, De Raaff, Ustvolskaja, Vriend and Rijnvos were praised by critics and audience. Chief Conductor Jaap van

Zweden will be succeeded by Markus Stenz in August 2012.

The Netherlands Radio Philharmonic Orchestra serves the Dutch Public Broadcasting Service and occupies a prominent place in two series at the Amsterdam Concertgebouw - the NTR ZaterdagMatinee (*Saturday Matinee*) and the Zondagochtend Concerten (*Sunday Morning Concerts*) - as well as the Vrijdag van Vredenburg (*Friday Vredenburg*) series in Utrecht. The orchestra guarantees adventurous concert programming, high quality performance and a plethora of concert performances of opera.

In the preceding years the orchestra was invited outside the Netherlands for the Festival Musica in Strasbourg to perform Olivier Messiaen's magnum opus *La Transfiguration de Notre Seigneur Jésus Christ* with the Netherlands Radio Choir under the

direction of Reinbert de Leeuw and for several concerts during the Sun Festival in Singapore with Jaap van Zweden. In the 2009-2010 concert season the orchestra undertook a tour to Great Britain, Germany and Austria. In August 2011 the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra made its highly acclaimed BBC Proms debut with Jaap van Zweden and Bruckner's *Eighth symphony*.

The orchestra's discography is impressive. Ongoing recording projects include a Bruckner-cycle under the direction of Jaap van Zweden for Challenge and the complete Shostakovich symphonies led by the British conductor Mark Wigglesworth for BIS. Wagner's *Parsifal*, performed by the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra, the Netherlands Radio Choir and vocal soloists under the direction of Jaap van Zweden, was recorded recently for

Challenge Records and met with great critical acclaim.

www.radiofilharmonischorkest.nl

Bruckner - Symfonie nr. 8

Ondanks hun onderlinge grote verschillen valt er bij Bruckners 'officiële' negental (de symfonieën die door de componist zelf 'geldig' werden verklaard) een zekere verwantschap te ontdekken, zoals de sterk expansieve thematiek met de lange spanningsbogen en het verwachtingsvolle strijkerstremolo (voor het eerst door Beethoven geïntroduceerd in diens *Negende Symfonie*) aan het begin, waaruit als het ware het hoofdthema opwelt. Het zangerige, soms uitgesproken lyrische tweede thema voorziet Bruckner graag van een contrapuntische tegenstem. Daarentegen is het derde thema veelal monolithisch van aard, vol samengebalde energie, die in unisono losbarst en in zijn daarop volgende opmars een enorme ritmische kracht ontplooit. Dan zijn er de breed uitgesponnen Adagio's met hun

hemelse cantilenen en de daarmee sterk contrasterende, bijna naar aarde ruikende, boertige Scherzo's. Ze zijn alle net zo karakteristiek voor Bruckners componeren als de door een zachte paukenroffel ingeleide, breed opgezette coda's van de hoekdelen dat zijn. Maar ondanks de overeenkomsten zijn alle symfonieën fundamenteel totaal verschillend en zijn ze daardoor onuitwisselbaar. Dat geldt zowel voor ieder deel afzonderlijk als voor het gehele werk. De eerste schetsen van de *Achtste Symfonie* dateren uit 1884, maar pas drie jaar later, in 1887, was het werk voltooid. Met een speelduur van rond de tachtig minuten volgt de *Achtste* de precies tien jaar eerder gecomponeerde *Vijfde* (met zijn glanzende koraalthema's en fanfares vaak aangeduid als 'Geloofssymfonie') op de voet. Het kolossale karakter van de *Achtste* wordt nog eens onderstreept door het versterkte

instrumentarium: maar liefst acht hoorns, vier tuba's en minstens één, maar bij voorkeur drie harpen. Op 4 september 1887, zijn verjaardag, schreef de inmiddels zestigjarige componist aan de 'Hofkapellmeister' Hermann Levi in München: "Halleluja, eindelijk is de Achtste klaar en mijn 'künstlerische Vater' moet de eerste zijn die dit verneemt." Veertien dagen later volgde vanuit Sankt Florian de partituur, in de hoop dat de gevierde dirigent het werk in München zou uitvoeren: "Moge zij genade vinden," schreef Bruckner.

Dat bleek niet het geval. Levi moet al snel na ontvangst hebben geconcludeerd dat het kolossale werk buiten zijn gezichtsveld lag, want al op 30 september schreef hij in een brief aan zijn Oostenrijkse collega Josef Schalk dat hem de moed ontbrak de symfonie uit te voeren en of Schalk maar zo goed wilde zijn om

dit 'behoedzaam' aan de componist te laten weten. Levi's kritiek op het werk was niet mals: de instrumentatie beschouwde hij als 'onmogelijk', de overeenkomsten met de Zevende 'schokkend', de structuur van het werk 'sjabloonachtig'. Wel had Levi grote waardering voor het 'grandioze' begin van het openingsdeel, maar daarmee hield zijn bijval op: de rest bleef, evenals de gehele finale, voor hem een 'gesloten boek'. Op 18 oktober berichtte Schalk dat Levi's ferme kritiek de componist zeer zwaar was gevallen, zozeer zelfs dat Bruckner op de rand van een psychische inzinking balanceerde. Levi's harde oordeel had Bruckner diep in het hart geraakt, en zeker in het licht van het grote succes van de *Zevende Symfonie*, die nog door Levi op 10 maart 1885 in München ten doop was gehouden.

Bruckner leek zich evenwel vrij snel van deze klap te hebben hersteld,

want al op 20 oktober berichtte hij aan Levi dat hij besloten had om zijn Achtste ingrijpend om te werken. Uit aantekeningen in het manuscript blijkt dat Bruckner in 1889 en 1890 intensief aan de tweede versie heeft gewerkt: eerst kwam het Adagio aan de beurt, dan de finale, vervolgens het Scherzo en ten slotte het eerste deel. Daarnaast werkte Bruckner in die periode aan de omwerking van de Derde en bereidde hij de gedrukte uitgave van de Vierde voor. Helaas had dit tot gevolg dat de zojuist begonnen arbeid aan de Negende noodgedwongen moest worden opgeschort en de finale van dit grootse werk daardoor onvoltooid bleef.

De verschillen tussen de beide versies variëren van kleine wijzigingen in de instrumentatie tot complete adaptaties (het gehele Trio en deels het Adagio), naast substantiële inkortingen,

waarvan de meeste in de finale. De Oostenrijkse keizer Franz Joseph I, aan wie de symfonie is opgedragen, nam de drukkosten voor zijn rekening.

Levi was een autoriteit en natuurlijk had diens afwijzing een negatieve invloed op Bruckners zelfvertrouwen als componist. Hij wist als dertigjarige veel meer van harmonie en contrapunt dan zijn leraren, waaronder Otto Kitzler en Simon Sechter, maar toch haalde hij bij hen steeds weer nieuwe harmonieopgaven, die deels in de Weense archieven bewaard zijn gebleven. En natuurlijk zal Bruckner Sechters driedelige 'Grundsätze der musikalischen Komposition' van begin tot eind hebben doorgeworsteld, maar niet zonder dat hij vrijwel iedere bladzijde van zijn niet altijd vleiende commentaar voorzag.

Twijfel of niet, Bruckner wist de creatieve discipline en professionaliteit op te brengen om zijn Achtste niet alleen aan een ingrijpende revisie te onderwerpen maar – wonderlijk genoeg – ook nog met een bondiger en nog scherper gemarkeerde, tweede ‘Fassung’ voor de dag te komen. Misschien zal hij menigmaal met tegenzin, misschien zelfs knarsetandend, het mes erin hebben gezet, zoals in het slot van het openingsdeel, met het dertig maten lange, drievoudige en grandioze fortissimo in C-groot, om het te vervangen door het eenvoudigst denkbare melodische en ritmische materiaal, ditmaal bijna fluisterzacht, in drievoudig pianissimo.

We zullen nooit precies weten waarom Bruckner tot al deze ingrijpende veranderingen heeft besloten, maar ‘goede raadgevingen’ van zijn ‘goede vrienden’, waaronder Ferdinand Loewe en Josef Schalk,

hebben daarbij stellig een belangrijke, zo niet doorslaggevende rol gespeeld.

Volgens menige criticus is Bruckners langdurige revisie uitgelopen op een niet altijd overtuigende synthese tussen het bestaande en het nieuwe materiaal. Leopold Nowak zou er later van zeggen dat de tweede versie een anachronisme was, met name het Adagio. Uiteraard doemt daarbij de vraag op of er ooit sprake zou zijn geweest van een tweede versie als Levi in september 1887 het werk wél zou hebben omarmd. We zullen het nooit weten. Dat de Vijfde, Zesde en Zevende Symfonie de revisiedans ontsprongen zijn zegt in dit verband wel iets, maar niet alles.

Op 18 december 1892 waren het Hans Richter en de Wiener Philharmoniker die in de ‘Gouden Zaal’ van de Weense Musikverein de tweede versie van Bruckners Achtste

Symfonie ten doop hielden, met in de directieloge o.a. Johannes Brahms (die weinig ophad met Bruckners 'reuzenslangen'). Elders in de zaal zat Hugo Wolf, wiens enthousiasme echter vrijwel geen grenzen kende. Zo schreef hij dat het eerste deel 'verpletterend' was en iedere denkbare kritiek achter zich liet. Voor hem stond het vast: dit was de 'totale overwinning van het licht over de duisternis'. En het publiek? Wolf: "[...] toen de delen waren verklonken brak met elementair geweld een storm van enthousiasme los. Kort gezegd, het was een triomf zoals een Romeinse keizer zich niet beter had kunnen wensen." De Weense criticus en anti-wagneriaan Eduard Hanslick, die een belangrijke positie in het Weense muziekleven innam, was heel wat minder enthousiast: hij repte met zijn in vitriool gedoopte pen van een 'verwarde kattengejankstijl' en een 'armzalig bedenkse!'. Bruckner wist

op dergelijke kritiek, in dat typische dialect uit zijn geboortestreek, niet veel anders te zeggen dan: "Maar ik heb toch niets gedaan? Laat mij toch rustig componeren!"

Aart van der Wal

Jaap van Zweden

De dirigentencarrière van Jaap van Zweden heeft zich in korte tijd stormachtig ontwikkeld. Inmiddels is hij een van de meest veelgevraagde dirigenten. Sinds 2008 is hij Music Director van het Dallas Symphony Orchestra. Jaap van Zweden is ere-chefdirigent van het Radio Filharmonisch Orkest en ere-dirigent van de Radio Kamer Filharmonie. In januari 2012 tekende hij een contract van vier jaar als chef-dirigent van het Hong Kong Philharmonic Orchestra met ingang van september 2012.

Op 19-jarige leeftijd begon Jaap van Zweden als jongste concertmeester ooit bij het Koninklijk Concertgebouworkest. In 1995 begon hij zijn loopbaan als dirigent. Hij was chef-dirigent van het Orkest van het Oosten (1996-2000), het Residentie Orkest (2000-2005), het Radio

Filharmonisch Orkest en de Radio Kamer Filharmonie (2005-2011/12) en de Filharmonie (2008-2011). In november 2011 werd hem de Musical America Conductor of the Year Award 2012 toegekend voor zijn bijzondere prestaties als chef-dirigent van het Dallas Symphony Orchestra en voor zijn gastoptredens bij tal van andere prestigieuze symfonieorkesten in de Verenigde Staten.

Jaap van Zweden vervulde gastdirecties bij onder meer het Chicago Symphony Orchestra, de orkesten van Cleveland en Philadelphia, de Münchener Philharmoniker, WDR Sinfonieorchester Köln, Orchestre National de France, Oslo Philharmonic, Koninklijk Concertgebouworkest en London Philharmonic Orchestra. Naast het veelomvattende symfonische repertoire speelt opera een belangrijke rol in Van Zweden's carrière. Hij dirigeerde Verdi's *La Traviata*, Beethovens

Fidelio en *Barbers Vanessa*. Met *Madama Butterfly* maakte hij zijn debuut bij de Nederlandse Opera. In de ZaterdagMatinee leidde hij het Radio Filharmonisch Orkest en het Groot Omroepkoor in zeer enthousiast ontvangen concertante uitvoeringen van Wagners *Lohengrin*, *Die Meistersinger von Nürnberg* en *Parsifal* in het Concertgebouw.

Recente hoogtepunten in de carrière van Jaap van Zweden waren zijn debuutoptredens met het Tonhalle-Orchester Zurich, het Boston Symphony Orchestra (tijdens het Tanglewood Festival) en de BBC Proms, waar hij Bruckners *Achtste symfonie* uitvoerde met het Radio Filharmonisch Orkest. Belangrijke momenten in het huidige en volgende concertseizoen zijn eerste optredens bij het New York Philharmonic en het Boston Symphony Orchestra. Jaap van Zweden is teruggevraagd

bij het Orchestre National de France, Philadelphia Orchestra, de orkesten van Chicago en St. Louis, het Rotterdams Philharmonisch Orkest, de Monte Carlo Philharmonic en het London Philharmonic Orchestra.

Jaap van Zweden verleende medewerking aan veelgeprezen opnamen als Stravinsky's *Le sacre du printemps* en *Petrushka*, alsook opnamen van de complete symfonieën van Beethoven en Brahms. Voor Octavia en Challenge neemt hij met het Radio Filharmonisch Orkest alle symfonieën van Bruckner op. De reeds verschenen symfonieën nrs. 2, 4, 5, 7 en 9 zijn door de vakpers lovend ontvangen. Met het London Philharmonic nam hij Mahlers Vijfde symfonie op. De door pers en publiek toegejuichte uitvoeringen van *Lohengrin*, *Die Meistersinger* en *Parsifal* zijn ook uitgebracht op cd en dvd. Op het eigen label van het Dallas Symphony Orchestra zijn

Tsjaikovsky's 4de en 5de symfonie en Beethovens 5de en 7de symfonie uitgebracht. In augustus 2010 nam hij pianoconcerten van Mozart op met het Philharmonia Orchestra en David Fray.

Radio Filharmonisch Orkest

Het Radio Filharmonisch Orkest (RFO) werkte samen met tal van befaamde gastdirigenten, onder wie Leopold Stokowski, Kirill Kondrasjin, Antal Doráti, Riccardo Muti, Kurt Masur, Mariss Jansons, Michael Tilson Thomas, Gennady Rozhdestvensky en Valery Gergiev. Het orkest verzorgde door pers en publiek toegejuichte Nederlandse première's en wereldpremière's van onder anderen Koechlin, Martin, Franssens, Koolmees, Padding, Francesconi, Janáček, De Raaff, Oetsvolskaja, Vriend en Rijnvos. Chef-dirigent Jaap van Zweden wordt in augustus 2012 opgevolgd door Markus Stenz.

Het RFO staat in dienst van de publieke omroep en speelt een belangrijke rol in de series de ZaterdagMatinee en Het Zondagochtend Concert in het Amsterdamse Concertgebouw, alsook De Vrijdag van Vredenburg in Utrecht. In het Nederlandse muziekleven onderscheidt het orkest zich door bijzonder geprogrammeerde symfonische concerten en heeft het zich bovendien opmerkelijk geprofileerd met concertante opera-uitvoeringen.

Naast de vele concerten in de omroepseries is het RFO eveneens te horen op diverse internationale podia. Het orkest manifesteerde zich op het Festival Musica 2008 in Straatsburg onder leiding van Reinbert de Leeuw met Messiaens meesterwerk *La Transfiguration de Notre Seigneur Jésus Christ*, op het Sun Festival 2009 en tijdens concertreizen naar Groot-Brittannië, Duitsland en Oostenrijk onder leiding van Jaap van Zweden.

In augustus 2011 maakte het RFO zijn veelgeprezen debuut in de BBC Proms met Jaap van Zweden en Bruckners Achtste symfonie.

De discografie van het RFO is zeer omvangrijk. Lopende opnameprojecten zijn de Bruckner-cyclus onder leiding van Jaap van Zweden voor Challenge en de Sjostakovitsj-cyclus met de Britse dirigent Mark Wigglesworth voor BIS. De live-opnamen van Wagners *Lohengrin*, *Die Meistersinger von Nürnberg* en *Parsifal*, uitgevoerd door het RFO, het Groot Omroepkoor en vocale solisten onder leiding van Jaap van Zweden, zijn uitgebracht op QuattroLive resp. Challenge en zijn internationaal zeer goed ontvangen.

www.radiofilharmonischorkest.nl

PREVIOUSLY RELEASED ON CHALLENGE CLASSICS

check www.challengerecords.com for availability

- CC72326 **RICHARD WAGNER / arranged by Henk de Vlieger**
Meistersinger - an orchestral tribute
Edo de Waart, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra
- CC72384 **RICHARD WAGNER / arranged by Henk de Vlieger**
Der Ring - Tristan und Isolde - Parsifal / Orchestral adventures
Edo de Waart, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra
- CC72517 **HECTOR BERLIOZ**
La damnation de Faust
**Bernard Haitink, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra,
The Netherlands Radio Choir**

CC72519

RICHARD WAGNER

Parsifal

**Jaap van Zweden, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra,
Netherlands Radio Choir & State Male Choir Latvija**

CC72519

BENJAMIN BRITTEN

War Requiem

**Jaap van Zweden, Reinbert de Leeuw,
Netherlands Radio Philharmonic Orchestra,
Netherlands Radio Choir & Netherlands Children's Choir**

CC72538

RICHARD RIJNVOS

Uptown | Downtown - an urban panorama in six movements

**Netherlands Radio Chamber Philharmonic,
Netherlands Radio Philharmonic Orchestra,
Celso Antunes | John Snijders**

This High Definition Surround Recording was Produced, Engineered and Edited by Bert van der Wolf of NorthStar Recording Services, using the 'High Quality Musical Surround Mastering' principle. The basis of this recording principle is a realistic and holographic 3 dimensional representation of the musical instruments, voices and recording venue, according to traditional concert practice. For most older music this means a frontal representation of the musical performance, but such that width and depth of the ensemble and acoustic characteristics of the hall do resemble 'real life' as much as possible. Some older compositions, and many contemporary works do specifically ask for placement of musical instruments and voices over the full 360 degrees sound scape, and in these cases the recording is as realistic as possible, within the limits of the 5.1 Surround Sound standard. This requires a very innovative use of all 6 loudspeakers and the use of completely matched, full frequency range loudspeakers for all 5 discrete channels. A complementary sub-woofer, for the ultra low frequencies under 40Hz, is highly recommended to maximally benefit from the sound quality of this recording.

This recording was produced with the use of Sonodore microphones, Avalon Acoustic monitoring, Siltech Mono-Crystal cabling and dCS Converters.

www.northstarconsult.nl

Executive producer: Anne de Jong
Recording at: Studio MCO 5, Hilversum, Holland
Recording dates: 25-29 August 2011
Recording Producer, Mix & Editing: Bert van der Wolf
Recording: NorthStar Recording Services BV
A&R Challenge Records International: Wolfgang Reihing
Liner notes: Aart van der Wal
Translation: John Lydon, Muse Translations
Booklet editing: Wolfgang Reihing
Cover photo: Hans van der Woerd
Art direction: Marcel van den Broek, new-art.nl
Layout: Reinier Das, new-art.nl

www.radiofilharmonischorkest.nl

www.challengerecords.com

